

Verlag van de Generale Synode, gehouden in 2022 / 2023

Moderamen

1e voorzitter: ds. P. Mulder
2e voorzitter: ds. A. Schreuder

1e scriba: ds. J.M.D. de Heer
2e scriba: oud. A. Bregman
3e scriba: ds. H.A. van Zetten

1e penningmeester: oud. K.H. de Heer
2e penningmeester: oud. M. de Geus

Vanuit de 4 Particuliere Synodes worden de volgende personen afgevaardigd naar de Generale Synode van 2022 te Gouda (20 predikanten & 20 ouderlingen):

PS Zuid

Primi (predikanten): ds. A.P. Baaijens, ds. K. Boeder, ds. J.M.D. de Heer, ds. S. Maljaars, ds. D. de Wit

Primi (ouderlingen): M. de Geus, C. Hoogerland, A.J. van der Maas, G.D. Roeland, P. van Vijven

Secundi (predikanten): ds. G.P. van Nieuw Amerongen, ds. M. Blok, ds. P.C. Vlot, ds. C. van Ruitenburg, ds. J.B. Zippro

Secundi (ouderlingen): S. Riemens, M. Blankenstijn, L.M. Harthoorn, J. Koppejan, P.M. van Wijhe

PS Zuid-West

Primi (predikanten): ds. H.A. van Zetten, ds. G.W.S. Mulder, ds. A.T. Huijser, ds. H.J. Agteresch, ds. M.H. Schot

Primi (ouderlingen): C.J. Hogendoorn, A.J. van Driel, A. Hak, M.J. de Vries, H.T. Groenendijk

Secundi (predikanten): ds. C. Hogchem, ds. M. Josse, ds. E. Bakker, ds. C. Sonneveld, ds. J. van Rijswijk

Secundi (ouderlingen): M. Bal, N.J. Teerds, E. Kempeneers, A. Rozendaal, J.L. Goudswaard

PS OOST

Primi (predikanten): ds. B.J. van Boven, ds. G. van Manen, ds. F. Mulder, ds. A. Schot, ds. A. Schreuder

Primi (ouderlingen): H. van Daltsen, K.H. de Heer, K. Karels, Z. Klaasse, J.M. van Koeveringe

Secundi (predikanten): ds. B. Labee, ds. P.D. den Haan, ds. S.W. Janse, ds. J. van Laar, ds. A.J. de Waard

Secundi (ouderlingen): A.C. Duifhuizen, F.J. Verweij, A.H. Keurhorst, L.J. Wisse, H. Wobben

PS NOORD-WEST

Primi (predikanten): ds. G. Clements, ds. W. Harinck, ds. P. Mulder, ds. P.J. de Raaf, ds. W. Visscher

Primi (ouderlingen): A.G. Bregman, J.W. van Dijke, A.A. Gorter, M.J.W. Hoek, J. Willemsen

Secundi (predikanten): ds. W. Mouw, ds. H. Brons, ds. G. Heijkamp

Secundi (ouderlingen): J. Wolterink, T. Bunt, B.J. Grisnich, A. Lindhout, J.A. van de Poel

DAG 1

Waakzaamheid

Ds. G. Clements opende namens de roepende kerk, de gg te Gouda, de synode vanuit [Mattheüs 25:1-13](#), de gelijkenis van de wijze en dwaze maagden.

De gelijkenis kan met één woord samengevat worden, zei ds. Clements: waakzaamheid. Hij citeerde uit een vorige week verschenen rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid: „Houd er rekening mee dat het er de komende tijd niet makkelijker op wordt. De grootste zorg is dat we niet goed zijn voorbereid. Eén ding staat vast: beter wordt het niet.” Naast die woorden, zei ds. Clements, „zou je zo Mattheüs kunnen leggen: waakt, wees bereid.”

Hij wees erop dat allen slapen, „de uiterlijke kerk is in verwarring. Daar zit iets treffends in, ook gelet op de verwarring van de laatste weken over de geloofsleer en over de vraag wat bekering is. Christus maakt in deze gelijkenis onderscheid: niet alle geloof is zaligmakend geloof.”

Het onderscheid komt openbaar in het werk van de Heilige Geest, dat leidt tot „rechte vernedering en een recht vertrouwen op de Borg en Zaligmaker”, zo citeerde de predikant de kanttekeningen bij deze gelijkenis. Hij schetste hoe, door dit werk, Christus als „rijke Zaligmaker dierbaar wordt.”

Pijnlijk is, aldus ds. Clements, dat ook de wijze maagden slapen. „Onze vaders hadden veel aandacht voor deze verachtering in de genade. Deze maagden hadden wakker moeten zijn. Waarom? Om tegen de dwazen te zeggen: De markt van vrije genade staat nog open!”

Eensgezindheid

Bij alles wat er omgaat in kerk en wereld is de boodschap: „Zo waakt dan.” Dat waken moet uitkomen in eensgezindheid in de uiterlijke kerk, zei ds. Clements, „in leer en leven. Ook dat we in pastoraat en prediking onderscheid maken tussen het ware geloof en het tijdgeloof. En ten derde dat wij grote bewogenheid mogen hebben met zielen op reis naar de eeuwigheid.”

Corona

Corona heeft het onderwijs aan de Theologische School van de Gereformeerde Gemeenten (GG) flink parten gespeeld. Het feit dat studenten elkaar niet konden ontmoeten was ingrijpend.

Dat zei ds. A. Schreuder (Beekbergen) woensdag in Gouda tijdens de vergadering van de generale synode van de Gereformeerde Gemeenten. „We zijn dankbaar dat het onderwijs toch mocht doorgaan.”

De voorzitter van het curatorium wees tijdens de bespreking van het rapport over de predikantsopleiding ook op de vele wisselingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden, door onder andere het afscheid van ds. J. J. van Ekeveld als voorzitter van het curatorium en van ds. P. Mulder als rector van de school.

Sfeer

Ds. W. Visscher (Amersfoort) wees op de „opgewonden sfeer” die elk jaar ontstaat rond de dagen dat het curatorium mannen hoort die toegelaten willen worden tot de Theologische School. Hij stelde voor de mededeling over toelating pas aan het einde van de zittingsdagen te doen. Ds. Schreuder reageerde: „Dat zou voor degenen die gehoord worden niet fijn zijn en het is ook niet mogelijk in deze tijd om zulke dingen lang stil te houden.”

Ds. W. Harinck (Utrecht) vroeg of het aantal leden van het curatorium wel voldoende is. Ds. Schreuder gaf aan dat er naast de negen curatoren ook drie docenten aanwezig zijn bij het horen om te adviseren, en dat voor de gehoorde mannen het aantal aanwezigen vaak al „overweldigend” is. „We moeten rekening houden met degenen die gehoord worden.”

Ds. Visscher stelde voor ook het vak Bijbelse theologie te doceren. Rector ds. G. Clements (Gouda) gaf aan dat dit onderwerp al aandacht krijgt bij het vak Bijbelkunde.

Mondigheid

Het curatorium merkt dat de toegenomen mondigheid van mensen zich ook vertaalt in het gemakkelijker kritiek geven op dat wat studenten tijdens het proponeren in de gemeenten spreken.

Ds. A. T. Huijser (Sliedrecht) vroeg te overwegen de kandidaatstelling van studenten uit het vierde jaar te vervroegen, zodat een kandidaat voor de zomervakantie bevestigd kan worden in zijn eerste gemeente. Zo kan hij als predikant met zijn gezin alvast „acclimatiseren” voordat het kerkelijk jaar weer begint.

Ds. S. Maljaars ('s-Gravenpolder) vroeg aandacht voor de werkdruk bij de docenten van de Theologische School, omdat zij vaak ook een grote gemeente dienen.

Statenvertaling

De discussie over de verstaanbaarheid van de Statenvertaling wordt donderdagavond in een besloten zitting besproken, besloot de synode woensdag. De vergadering stuurde koning Willem-Alexander een zegenwens.

Op de generale synode waren woensdag ook vertegenwoordigers van zusterkerken van de GG in het buitenland aanwezig. Ds. P. van Ruitenburg (Chilliwack, Canada) bracht de groeten over van de Netherlands Reformed Congregations, de zusterkerk in Noord-Amerika. Hij verwees naar woorden uit [1 Petrus 3:18](#): „opdat Hij ons tot God zou brengen.” „Moge dat ons zwaar wegen. Daar gaat het om. Niet alleen om een zuivere leer, maar opdat mensen tot God gebracht worden.”

Ds. T. Kepno bracht de groeten over namens de Gereja Jemaat Reformasi di Papua, de kerk in Indonesië die uit het zendingswerk van de GG is ontstaan. Op de synode waren ook ds. N. Maling en ds. A. Mirmin aanwezig. „We zijn blij dat er een nieuwe generatie predikanten in ons midden mag zijn die de oude generatie mag vervangen.”

Ds. J. A. Ebeke van de Nigeria Reformed Church (NRC) wees op grote zorgen die de NRC – ontstaan uit het zendingswerk van de GG in Nigeria – hebben. De aantrekkingskracht van pinkstergemeenten en welvaartspredikers is groot en het handhaven van de tucht is moeilijk omdat mensen al snel de kerk verlaten. Ds. Ebeke vertelde de synode ook over de grote bedreigingen die er zijn van de militante moslims van Boko Haram en van de Fulani-herders. De

predikant vroeg om doorgaande financiële steun en gebed voor de kerk. Ds. M. Opoke kon niet naar Nederland komen, omdat hij geen visum kreeg voor het bezoek aan de synode.

Jodenvervolging

Hoe was de houding van de Gereformeerde Gemeenten in de Tweede Wereldoorlog ten opzichte van Jodenvervolging? De generale synode van het kerkverband boog zich woensdag over een rapport naar aanleiding van deze vraag en besloot opnieuw stelling te nemen tegen antisemitisme.

In 2020 legden verschillende kerken schuldbelijdenis af tegenover de Joden. Het deputaatschap besloot daar destijds niet in mee te gaan, met name vanuit de overtuiging dat het niet mogelijk is om in de plaats van anderen schuldbelijdenis af te leggen.

Het betreft een gevoelig onderwerp, gaf deputaatschapsvoorzitter ds. A. Schot (Nunspeet) aan. „We hebben gemerkt dat veel mensen nog persoonlijke ervaringen en herinneringen hebben, hetzij positief, hetzij negatief. Ook al komen wij niet tot een schuldbelijdenis, die pijn uit het verleden gevoelen wij ook.”

Onderzoek

Naar aanleiding van vragen uit enkele gemeenten, besloot het deputaatschap een onderzoek in te stellen naar de houding van de Gereformeerde Gemeenten in de oorlog. Dat is uitgevoerd door historicus dr. E. G. Bosma uit Rijssen, die diverse kerkelijke archieven heeft onderzocht. Daarbij is uitgegaan van het instituut als geheel, en niet van de houding van individuele personen, lichtte ds. A. Schot toe.

Ouderling M. J. W. Hoek (Gouda) signaleerde als een van de opvallendste uitkomsten van het onderzoek de ontdekking dat de Gereformeerde Gemeenten in 1942 hoogstwaarschijnlijk een protest bij de overheid mede hebben ondertekend tegen de omgang met de Joden. „Dat protest was qua inhoud niet mals. Die ontdekking is winst van dit rapport. Het lijkt erop dat, in de omstandigheden waarin het kerkgenootschap verkeerde, er met andere kerken toch veel is gedaan om protest aan te tekenen.”

Ootmoed

Het deputaatschap vroeg de synode zich –[evenals in 2018 gebeurde](#)– uit te spreken tegen antisemitisme. Ouderling A. J. van der Maas (Aagtekerke) signaleerde dat het rapport stelling neemt tegen haat tegen het Joodse volk. „Moeten we daarin niet verder gaan, door actiever te formuleren dat wij antisemitisme moeten bestrijden?” Zijn voorstel kreeg bijval van de synode.

Verschillende afgevaardigden onderstreepten de moeite van het deputaatschap met schuldbelijden in de plaats van anderen. Wel vroeg ds. A. Schreuder (Beekbergen) of een houding van ootmoed tegenover wat in het verleden is gebeurd geen plek zou moeten krijgen in de synode-uitspraak. „Als wij ons nu alleen uitspreken tegen antisemitisme, zou het erop kunnen lijken alsof wij ons daar in het verleden nooit aan hebben schuldig gemaakt. Maar ook in onze gemeenten is sprake geweest van voortschrijdend inzicht in onze houding ten opzichte van het Joodse volk.”

Ds. G. W. S. Mulder (Ridderkerk) onderstreepte deze oproep. „Wat in de oorlog is gebeurd, gebeurde in een eigen historische context. Het is heel moeilijk om daar dan nu, vanuit het heden, wijze uitspraken over te doen. We leven in een ”woke-cultuur” waarin voortdurend afstand genomen wordt van wat niet goed is in ons eigen oog. Laten we proberen daar rustig en

bezonnen mee om te gaan. Maar ons past wel een houding van ootmoed. Ook onder ons zijn dingen gepasseerd waarover wij ons ootmoedig moeten opstellen.”

Uitblinken

Ds. H. A. van Zetten (Nieuw-Beijerland) wees erop dat het Nederlandse volk als geheel zich in de oorlog terughoudend, „als een grijs midden”, heeft opgesteld. „We zouden als christelijke kerk daartussen hebben moeten uitblinken in onze houding, maar daar is niet zoveel van te vinden. In hoeverre staat voor Joden de houding van de christenheid in Europa in het verleden de ontvangst van de boodschap van het Evangelie vandaag in de weg?”

Dat laatste gebeurt zeker, gaf ds. A. Schot aan. „Er liggen heel veel belemmeringen, gelet op wat in het verleden gebeurd is. Tegelijk horen wij in gesprekken met Joden vaak dat zij niet zozeer om schuldbelijdenis vragen, maar letten op onze houding nú. Hoe stellen wij ons nu tegenover hen op?”

De synode nam de uitspraak over dat antisemitisme als haat tegen het Joodse volk zich „op geen enkele wijze verdraagt met de christelijke roeping en levenshouding”, maar dat deze christelijke roeping zich uit in „het beste voor het Joodse volk zoeken en hun behoud in Jezus Christus te zoeken en daarvoor te bidden.” Op verzoek van de synode wordt daaraan een passage toegevoegd met betrekking tot een houding van ootmoed ten opzichte van de houding tegenover het Joodse volk.

Moeilijk werk

Het deputaatschap voor Israël onderzoekt mogelijkheden voor het werk onder Joden in Nederland en België. Ds. A. Schot: „Dat bevindt zich nog in de onderzoeksfase. Het is moeilijk werk, dat stapje voor stapje moet gebeuren, om niet af te breken wat je hebt opgebouwd.”

Naar aanleiding van het rapport concludeerde de synode met instemming dat de onderlinge samenwerking van deputaatschappen de laatste jaren steeds nauwer wordt. Zo viel sinds de vorige synode de beslissing om een aantal periodieken van diverse deputaatschappen gezamenlijk te verzenden.

Op een vraag van ds. P. J. de Raaf (Boskoop) gaf ds. A. Schot aan dat thema's als de besnijdenis of het houden van de rustdag op zondag regelmatig aan de orde komen in gesprekken met de gemeente in Nazareth, om te wijzen op de Bijbelse lijn daarin. De synode sprak waardering uit voor het werk van ds. M. L. Dekker in Israël en riep ertoe op dit in de voorbede te gedenken.

Beroepingswerk

Ds. H. J. Agteresch (Werkendam) vroeg tijdens de bespreking van het rapport van het deputaatschap vertegenwoordiging en voorlichting naar de wenselijkheid van het online publiceren van tweetallen. „Is dat niet strijdig met het geestelijke karakter van beroepingswerk?”

Enkele afgevaardigden erkenden dit punt, maar wezen er ook op dat op verschillende plaatsen op internet beroepingswerk wordt gedeeld, met soms onvolledige of onjuiste vermeldingen. De synode onderstreepte het belang om het openbaar maken van beroepingswerk via kerkenraden te laten verlopen.

Appelregeling

Het deputaatschap kerkrecht gaat onderzoeken of de in 2019 geactualiseerde appelregeling naar aanleiding van de eerste ervaringen nog wat verbeterd kan worden. Voor de volgende synode levert het deputaatschap indien nodig punten aan.

Op de website gergemkerkrecht.nl staan veel antwoorden op concrete vragen die er nog leven, meldde ds. P. Mulder (Leiderdorp) als voorzitter van het deputaatschap, woensdag bij de behandeling van het onderwerp kerkrecht.

Verschillende afgevaardigden onderstreepten dat het kerkrecht ook een „geestelijke” karakter heeft. Veel appelzaken krijgen tegenwoordig een sterk juridisch karakter. Tegelijk is zorgvuldigheid en kwaliteit onmisbaar, zeiden enkele afgevaardigden. „Laten we elkaar ook aanspreken op fouten die gemaakt zijn”, zei ds. A. Schreuder (Beekbergen), tweede voorzitter van de synode.

De synode ging akkoord met een notitie over het ”ne bis in idem-beginsel”: men kan niet tweemaal voor hetzelfde feit worden vervolgd. Dat betekent dat ook geen tweede maal bezwaar of appel ingediend kan worden op dezelfde grond. De synode stemde ook in met een toelichtingsnotitie waarin het verschil tussen „niet ontvankelijk” en „ongegrond” in het kerkrecht wordt uitgelegd.

Het deputaatschap kerkrecht gaat op verzoek van de synode onderzoeken of en hoe een protocol bij ziekte en uitval van predikanten kan vorm krijgen. Ds. W. Visscher (Amersfoort) onderstreepte het belang van een „structurele regeling voor dit soort situaties.”

DAG 2

Statenvertaling

De synode van de Gereformeerde Gemeenten wil de Statenvertaling bewaren voor de volgende generatie en ziet de „urgentie” daarvan. Een synodale commissie heeft in nauwe samenspraak met de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) daartoe „een plan gepresenteerd.”

Dat deelde het moderamen van synode van de Gereformeerde Gemeenten vrijdagmorgen mee in een samenvatting van het besloten synodeoverleg. Donderdagavond sprak de synode achter gesloten deuren over de verstaanbaarheid van de Statenvertaling en het GBS-project.

De generale synode noemde het in 2020 een kerkelijke verantwoordelijkheid dat er „een getrouwe uitgave van de Statenvertaling is die bij het lezen geen onnodige misverstanden oproept”, zo meldt het moderamen. „De vergadering onderstreepte destijds het belang van één Statenvertaling in kerk, gezin en school. De destijds ingestelde synodale commissie heeft een reeks gesprekken gevoerd met de GBS. In die gesprekken groeide een gezamenlijke overtuiging dat er een opdracht ligt om de Statenvertaling te bezien op de punten „misverstaan en niet-verstaan.””

Tijdens de synodevergadering donderdagavond werd vanuit de commissie het plan toegelicht om te komen tot een „verantwoorde aanpak” van dit werk, zo meldde het moderamen. „Het gaat immers over Gods heilig Woord. Er zijn Bijbelteksten die ook in de dagen van Paulus moeilijk waren. Dat blijven ze. Er zijn ook moeilijke teksten, omdat de Statenvertalers bewuste aansluiting zochten bij de grondtalen. Dat is het eigene van de vertaling. Er zijn ook teksten die

moeilijker zijn geworden omdat de taal zich ontwikkelt. Woorden die in de tijd van de Statenvertalers gangbaar waren, worden nu misverstaan of niet verstaan. Daar richt de GBS zich op en daarin hebben we elkaar gevonden.”

Vanuit de vergadering „klonk brede steun voor de voorstellen van de commissie”, aldus het moderamen vrijdagmorgen. „Tevens waren er diverse signalen dat er snelheid geboden is om deze zaak uit te voeren. Op het grondvlak is er al veel aan het schuiven ten gunste van andere vertalingen.”

Aangegeven werd dat „de GBS deze urgentie ook voelt, de taak ernstig neemt en personeel daarvoor vrijstelt”, aldus het moderamen. „De commissie vanuit de GG gaat na deze vergadering verder met de GBS in gesprek over de benodigde middelen en mankracht voor dit project. Zo kan ook een inschatting worden gemaakt wanneer het werk voltooid zou kunnen zijn.”

Vanuit de synode werd gewezen op de vele jaren die nodig waren om de Statenvertaling te maken, laat het moderamen weten. „Als dit project net zo lang duurt, dan zijn we echt te laat.”

De synode ziet ernaar uit dat er tijdens een volgende synode, dus over drie jaar, een nieuwe uitgave mag worden gepresenteerd, laat het moderamen weten.

De commissie komt in de vergadering van februari hierop terug en zal dan tevens nader ingaan op een aantal suggesties vanuit de synode.

Diverse synodeleden benadrukten het belang van de eenheid rond de Bijbel, zo laat het moderamen vrijdagmorgen weten. „Uit het gesprek bleek dat de GBS ook te rekenen heeft met de gevoelens binnen de kerkverbanden in de achterban. Een eensgezinde houding vanuit de kerken is ook een belangrijk signaal richting onze scholen, zo stelde een afgevaardigde.”

De commissie, en ook synodeleden, wezen op het belang van het „lezen én uitleggen van de Bijbel in gezinnen en op scholen”, zo meldt het moderamen. „Het is de bedoeling dat tijdens de vervolgvergadering van de synode in februari een handreiking gepresenteerd wordt over het gebruik van de Bijbel in het gezin.”

De synode van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland (GGiN) spraken eerder dit jaar ook uit van plan te zijn [om te participeren](#) in het GBS-project waarbij in onbruik geraakte woorden in de Statenvertaling zullen worden vervangen door hedendaagse synoniemen. Een van de betrokkenen, ds. J. A. Weststrate (Gouda-Stationsplein), tevens hoofdbestuurslid van de GBS, noemde tijdens de synode van de GGiN voorbeelden van woorden die waarschijnlijk vervangen worden zoals: vlieden wordt vluchten; woonstede, woning; vederen, veren.

De Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) in Leerdam is over het project in gesprek met vertegenwoordigers van alle kerken die in het bestuur van de GBS zijn vertegenwoordigd, zodat de aanpassingen breed gedragen worden, zei hoofdbestuurslid ds. A. van Heteren, in juni. Het gaat dan naast de GG en de GGiN om de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland, de Hersteld Hervormde Kerk en de kerken binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken die verwant zijn aan Stichting Bewaar het Pand. Wetenschappelijk medewerkers van de GBS met kennis van de grondtalen en de Statenvertaling zijn bezig met het project, zo vertelde ds. Van Heteren eerder.

Hoofdredacteur Saambinder

Ds. Labee, predikant te Veenendaal en docent aan de Theologische School, volgt per 1 januari hoofdredacteur ds. G. J. van Aalst, emeritus predikant te Nieuw-Beijerland, op. Ds. Van Aalst zal

voorlopig als redacteur bij het blad betrokken blijven. Ds. H. A. van Zetten (Nieuw-Beijerland), voorzitter van het deputaatschap ter behartiging van de belangen van De Saambinder, sprak de scheidende hoofdredacteur toe.

Ds. Van Zetten sprak zijn blijdschap uit over het aantal abonnees van het kerkelijk weekblad, dat nu rond de 20.000 ligt. Ds. Van Aalst onderstreepte dat, maar sprak tegelijk over een „kwetsbaar iets. Ook ons abonneebestand vergrijst.”

Verschillende afgevaardigden vroegen het deputaatschap de financiële mogelijkheid te onderzoeken om De Saambinder in elk gezin van de Gereformeerde Gemeenten te verstrekken.

Over digitale aanbidding van het blad is in het deputaatschap nagedacht, aldus ds. Van Zetten, „maar de behoefte daaraan blijkt op dit moment niet zo groot te zijn. Daarnaast vinden we het belangrijk dat De Saambinder fysiek in gezinnen aanwezig is.”

Lectuur

Het deputaatschap voor Bijbelverspreiding heeft in de achterliggende tijd veel aandacht besteed aan het online verstrekken van werken van gereformeerde lectuur voor een breed publiek wereldwijd. Ds. G. Clements (Gouda), tweede voorzitter van het deputaatschap, gaf aan dat de digitalisering van boeken een „hoge vlucht heeft genomen. Zelfs vanuit de stad Mekka zijn enkele duizenden downloads van gereformeerde lectuur.”

Ouderling J. M. van Koeveringe (Elspeet) vroeg of ook zichtbaar is hoe de werken ontvangen worden. Ds. Clements gaf aan dat op werken als ”De Christenreis” van Bunyan of Bijbelvertellingen van H. van Dam vanuit het buitenland waarderende reacties komen.

Zending

Het deputaatschap zending Gereformeerde Gemeenten bezint zich op de plaats van het predikambt in het zendingswerk. Momenteel is er geen zendingspredikant in actieve dienst, en dat ervaart het deputaatschap als „nood.” „Laten we die last blijven gevoelen.”

De generale synode van de Gereformeerde Gemeenten (GG) sprak donderdagochtend in Gouda uitvoerig over het zendingswerk. Ds. G. W. S. Mulder (Ridderkerk), voorzitter van het zendingsdeputaatschap, legde de vinger bij het tekort aan zendingspredikanten. Hij wees op de zendingsopdracht in [Mattheüs 28](#). „Deze opdracht is gericht op de ambtelijke dienst, op de dienaren des Woords. Principieel willen wij daarom voor het zendingswerk blijven denken vanuit het predikambt. De zendingsopdracht dringt te meer nu wereldwijd ons laten zien dat het einde nabij is. Hoever zijn wij dan met deze opdracht? Keren wij ons niet te veel in onszelf?”

Ouderling H. T. Groenendijk (Capelle aan den IJssel-West) gaf de suggestie mee om studenten aan de Theologische School structureel mee te nemen met reizen naar zendingsvelden. „Wie weet ontstaat zo liefde tot dit werk.”

Ds. G. W. S. Mulder wees als markeerpunten op de afronding van een volledige Bijbelvertaling in de Una-taal en op de ingrijpende gevolgen van de coronapandemie in het zendingswerk.

Ouderling A. Hak (Alblasserdam) vroeg in verband met recente uitzendingen naar het Midden-Oosten naar de veiligheid van werkers bij uitzendingen naar gesloten of onveilige regio's. Ds. Mulder liet weten dat dit zwaar weegt, maar dat het deputaatschap bij de bezinning op een nieuw zendingsveld ook concludeerde dat een groot deel van de onbereikte volken zich juist in onveilige gebieden bevindt. „Mogen we in het licht van de aanstaande wederkomst mensen in

deze gebieden aan hun lot overlaten? Bij werkers in deze regio's proefden we iets van de moed dat de Heere bij hun werk zou helpen en geleiden. Uiteraard ontslaat ons dat niet van de opdracht om verantwoorde beslissingen te nemen."

Ds. G. Clements (Gouda) vroeg naar het beëindigen van de samenwerking met de theologische hogeschool in Bali. „Wat betekent dit voor de toekomst van deze school?" Ds. Mulder gaf aan dat het verzoek om ondersteuning aan de opleiding destijds als hartenkreet is ervaren. „Bij aanvang hebben we echter direct gezegd: we kunnen binnen ons mandaat en middelen geen langdurige relatie aangaan. Inmiddels is het project zoals dat toen is vormgegeven, afgerond."

Op verzoek van de synode deelden afgevaardigden van kerken uit Nigeria en Indonesië –destijds ontstaan vanuit zendingswerk door ZGG– iets over de spanningsvelden waarin beide kerken opereren. Ook vertelden zij op welke manier hun kerk ernaar zoekt om het gereformeerde karakter te bewaren. Preses ds. P. Mulder signaleerde dat veel problematiek waarmee de kerken te maken hebben, overeenkomt met die van de kerken in Nederland. „Beiden worstelen we met de tijdgeest van onze cultuur enerzijds, en zoeken we aan de andere kant naar het bewaren van de leer naar de godzaligheid."

Ds. Clements wees op het belang dat in zendingskerken zelf missionair besef leeft, zodat lokaal evangelisatiewerk wordt opgepakt. Ouderling Z. Klaasse (Beekbergen) merkte op dat het deputaatschap zoekt naar een nieuw zendingsveld, en vroeg hoe zich dat verhoudt tot het al bestaande werk. Ds. A. Schreuder (Beekbergen): „Moeten we het werk niet concentreren, zodat we onszelf niet overvragen?"

Ds. G. W. S. Mulder reageerde dat het deputaatschap zich van deze spanning bewust is. „Het is belangrijk betrokken te blijven bij wat we begonnen zijn, daar niet van weg te lopen. Anderzijds: een kerk die niet werft, sterft. We lezen in Handelingen dat Paulus soms ook ergens een zaadje plantte en weer verder ging. Het is een voortdurende zoektocht voor het deputaatschap hoe daarin te handelen."

DAG 3

Biddend

Synodepreses ds. P. Mulder wees in zijn opening woensdagochtend vanuit Lukas 6 op de „biddende Christus." Hij trok het land door op weg naar het kruis, biddend, aldus ds. Mulder. „Als Hij discipelen riep en bevestigde in hun dienst, als Hij het Woord predikte, bad hij eerst. Toen, maar ook nu nog. Christus bidt, ook voor ambtsdragers die zichzelf moeten afkeuren. Als wij niet weten hoe het moet en kan, gelden de Schriftwoorden: „Die ook voor ons bidt.'"

Pieter Verhoeve, burgemeester van Gouda, wenste de vergadering via een brief wijsheid toe. De synode komt sinds 2019 in Gouda samen, daarvoor was de –inmiddels herbestemde– Westerkerk in Utrecht jarenlang de vergaderplaats.

Evangelisatie

De coronacrisis hinderde evangelisatiewerk, maar bood ook nieuwe openingen. Zo leidt één van de evangelisten van de Gereformeerde Gemeenten een Bijbelstudiekring met vijf jonge mensen die via de livestream bij de evangelisatiepost betrokken zijn geraakt.

Dat vertelde ds. M. Joosse (Barendrecht) woensdagochtend tijdens de generale synode van de Gereformeerde Gemeenten tijdens de bespreking van het rapport van het deputaatschap voor evangelisatie. Ds. G. Clements (Gouda) vroeg naar de gevolgen van de coronacrisis op het evangelisatiewerk. Volgens ds. Joosse, voorzitter van het deputaatschap, zagen evangelisten mensen afhaken maar waren er ook hoopvolle signalen.

De afgelopen periode stond voor Evangelisatie Gereformeerde Gemeenten (EVGG) in het teken van een transitie die door de generale synode van 2019 in gang is gezet. Doel is om het evangelisatiewerk vooral vanuit de plaatselijke gemeenten vorm te geven, waarbij het deputaatschap de rol van een kenniscentrum vervult door middel van toerusting en advisering. De Veenendaalse ouderling P. Schalk functioneert als kwartiermaker om de beleidsverandering bij het deputaatschap te begeleiden.

De synode roept plaatselijke gemeenten op om bij evangelisatieactiviteiten contact te zoeken met EVGG en gebruik te maken van hun materiaal en expertise. Ook wordt bevorderd dat classes waar geen eigen evangelisatiepost is gesitueerd, financieel en personeel ondersteuning bieden aan het evangelisatiewerk binnen het geheel van de GG. Waar gemeenten of classicale evangelisatiecommissies proberen een evangelist aan te stellen, is het deputaatschap „adviserend aanwezig.”

Ouderling Z. Klaasse (Beekbergen) vroeg of in het nieuwe beleid om van de plaatselijke gemeenten uit te gaan de aandacht voor evangelisatie in gebieden waar geen gemeenten zijn niet onder druk komt te staan.

Ds. Joosse gaf aan dat zulke regio's de aandacht en zorg van het deputaatschap hebben. „Die worden bovendien steeds groter, omdat secularisatie hand over hand toeneemt. Tegelijk hebben we de wezenlijke vraag gesteld: hoe kunnen wij vanuit onze gemeenten, binnen onze mogelijkheden, op de beste manier evangelisatie bedrijven? Dat kan het beste vanuit het draagvlak van de plaatselijke gemeenten.”

Het deputaatschap heeft besloten om de term veldwerker niet meer te gebruiken en terug te gaan naar de naam evangelist. De synode wisselde uitgebreid van gedachten over de vraag of evangelisten tegelijk ook als ambtsdrager horen te dienen. Ds. M. H. Schot (Hendrik-Ido-Ambacht) wees erop dat de taken van evangelisten op verschillende manieren overlappen met die van een ouderling, zoals in het geestelijk leiding geven.

Eerste scriba ds. J. M. D. de Heer (Middelburg-Centrum) schetste hoe dit gesprek tijdens voorgaande generale synodes met regelmaat is gevoerd. Hij verwees naar een rapport dat door de generale synode van 2001 is aangenomen, waarin de automatische koppeling tussen ambt en evangelist is losgemaakt. Daardoor dient een evangelist niet meer noodzakelijk als ouderling. „De inhoudelijke lijnen vanuit dit rapport zijn nog altijd goed bruikbaar.”

Naar aanleiding van de vorige generale synode biedt het deputaatschap evangelisten de mogelijkheid een vrije zondag op te nemen. Ds. S. Maljaars ('s-Gravenpolder) en ds. P. Mulder (Leiderdorp) riepen predikanten ertoe op om in de preekbeurten tijdens hún vrije zondagen ook aan de evangelisatieposten te denken. *(tekst gaat verder onder de foto)*

Studenten

Het is belangrijk als kerkenraad al tijdens de middelbareschooltijd jongeren die gaan studeren te wijzen op reformatorische studentenverenigingen en de studentenkringen van de Gereformeerde Gemeenten (GG).

In Rotterdam trekken de avonden van de kring voor studerenden tientallen bezoekers. In sommige andere plaatsen zijn de kringen klein en is er zorg over de zuigkracht van niet-reformatorische studentenverenigingen, zoals de Navigators.

Goed contact vanuit de kerkenraden met studerenden en hen stimuleren de studentenkringen van de GG en de reformatorische verenigingen te bezoeken, is wezenlijk, zo klomk het tijdens de synode. „Er is in veel universiteitssteden nog veel te winnen. Hebben wij er zicht op wie de studerende jongeren zijn?“, aldus een van de afgevaardigden. Ds. P. Mulder (Leiderdorp): „Deze mensen hebben we –menselijkerwijs gesproken– ook voor de toekomst van onze instellingen nodig.”

De coronatijd is een moeilijke tijd geweest voor jongeren, zei ds. J. van Laar (Barneveld-Zuid), voorzitter van het deputaatschap voor kerk, gezin, jeugd en onderwijs (KGJO). „Laten we aandacht hebben en houden voor onze jeugd.”

Het deputaatschap heeft als taak de bezinning over onder andere het gebruik van „de moderne media” vorm te geven. Ouderling P. van Vijven (Yerseke) vroeg dit begrip te verbreden, omdat er veel meer thema’s zijn die aandacht vragen, zoals de genderproblematiek en het Schriftgezag. Synodevoorzitter ds. P. Mulder: „Het gaat over het staan in het leven, het deelnemen aan de samenleving.”

Ouderling A. J. van der Maas (Aagtekerke) vroeg er aandacht voor om als kerkelijke gemeenten het gesprek te blijven voeren met scholen en zo de band tussen kerk en school te blijven versterken. De werkgroep onderwijs van het deputaatschap KGJO is bezig met het opstellen van een notitie voor kerkenraden hoe de relatie kerk en school kan worden verstevigd, meldde ouderling N. J. Teerds (Zwijndrecht).

Verschillende afgevaardigden spraken hun zorg uit over ”Gidsen. Een christelijke schoolpedagogiek” van dr. B. de Muynck en dr. B. Kunz. Ouderling N. J. Teerds meldde dat vanuit de werkgroep onderwijs er gesprekken over de uitgave gevoerd zijn. Vanuit de synode klomk de vraag om een helder geluid over dit pedagogische handboek of een leeswijzer erbij. Ds. B. J. van Boven (De Valk-Wekerom): „Het is belangrijk dat er naar aanstaande leerkrachten een duidelijk geluid komt, want dit boek wordt gebruikt in de opleiding van hen die onze kinderen gaan onderwijzen.” Teerds gaf aan dat het boek in het onderwijsveld heel wisselend is ontvangen. Naar de breedte van het Nederlandse onderwijsveld hebben de auteurs vanuit Hogeschool De Driestar wel een christelijke visie op pedagogiek afgegeven, zo klomk het ook uit de synode.

Op de synode werd het boekje ”Van jongs af aan geleerd” met artikelen van ds. G. H. Kersten (1882-1948) over onderwijs en opvoeding uitgedeeld. De uitgave van KGJO en het deputaatschap opvoeding, onderwijs en catechese van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland –met steun van de reformatorische scholenbonden VGS en VBSO– is positief ontvangen door de synode. Ds. H. A. van Zetten (Nieuw-Beijerland) riep kerkenraden op in het gesprek met scholen te vragen of en hoe dit boekje besproken wordt door het team. „Kerkenraden kunnen daarin een stimulerende rol spelen.”

De synode onderschreef de oproep van de Bond van Vrouwenverenigingen om als kerkenraden het werk van de vrouwenverenigingen te stimuleren vanwege de rol die zij vervullen richting (jonge) vrouwen en vanwege samenbindende activiteiten die zij organiseren in de gemeenten, zoals verkoppingen.

Jeugdbond

De Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten (JBGG) zou zichtbaarder moeten zijn naar buiten, maar personeelstekort is een probleem, lichtte interim-directeur K. Bel (Capelle aan den IJssel-Middelwatering) de stand van zaken toe bij de bespreking van het rapport over de Jeugdbond. Er staat nog één vacature voor jeugdwerkadviseur open. JBGG zou graag nog twee adviseurs benoemen, maar daar is nu financieel niet de ruimte voor, aldus Bel. Vanuit de synode klonk de oproep aan gemeenten die niet aan de Jeugdbond afdragen om dat wel te doen.

Bel deelde woensdagmiddag mee dat [Evert Barten uit Beekbergen](#) benoemd is als directeur van de JBGG en Anja de Bonte als eindredacteur van jongerenmagazine Daniël.

De synode vroeg aandacht voor de spanning die er kan zijn tussen de vorm en de inhoud bij de verspreiding van de Bijbelse boodschap. Ds. A. T. Huijser (Sliedrecht): „Aan de ene kant proberen we remmend op te treden als het gaat om moderne media. Aan de andere kant treden we als kerkelijke organisaties wel via deze kanalen naar buiten.”

Ouderling J. M. van Koeveringe (Elspeet) wees erop dat er dringend behoefte is aan „levende voorbeelden. Onze jongeren hebben identificatiefiguren nodig. Mensen die kunnen vertellen hoe God een mens bekeert.”

CGO

Na jaren van zoeken hoe het organisatorisch verder moest met de Cursus Godsdienst Onderwijs (CGO) is de CGO in „rustig” vaarwater terecht gekomen, zei ds. A. Schreuder (Beekbergen), voorzitter van het CGO-bestuur. De instelling heet sinds kort het Centrum voor Godsdienstonderwijs (CGO).

De hbo-opleiding van het CGO is ondergebracht bij Driestar educatief in Gouda. Daardoor is de financiering gegarandeerd via de hogeschool.

De cursus A, B en C staan erg onder druk, deelde ds. Schreuder mee. „Het op zaterdagmorgen naar het CGO gaan is uit. Dat gestructureerde past niet meer. Cursussen over één onderwerp, van drie, vier avonden, zijn echter snel volgeboekt.” *(tekst gaat verder onder de foto)*

Preekbeurten

De synode besprak een voorstel om het maken van afspraken voor preekbeurten te stroomlijnen. Vooral voor studenten is het soms lastig om drie preekbeurten op een zondag te kunnen vervullen, omdat er al veel afspraken met predikanten zijn gemaakt. In februari spreekt de synode er verder over.

Diaconale en Maatschappelijke zorg

De zorgvraag neemt op allerlei gebieden toe, signaleert het deputaatschap diaconale en maatschappelijke zorg van de Gereformeerde Gemeenten (GG). Dat benoemde voorzitter ds. C. van Ruitenburg (Tholen) woensdagochtend bij de bespreking van het rapport van het deputaatschap tijdens de generale synode van de GG.

De predikant wees onder meer op grote zorgen rond gameverslaving. Onderzoek wijst uit dat dit ook in de gereformeerde gezindte speelt. „We onderschatten vaak hoezeer deze, maar ook andere vormen van verslaving, in onze gezindte voorkomen.”

Ouderling P. van Vijven (Yerseke) onderstreepte dit: „De mate van verslaving verschilt, maar sommige jongeren gamen tot wel 23 uur per week. Laten we er oog voor hebben dat zulke verslavingen soms ook te maken hebben met onderliggende problemen, bijvoorbeeld in het gezin.”

De werkgroep jeugdhulp zoekt ernaar om ervoor te zorgen dat voor elke kerkelijke jongere die –al dan niet tijdelijk– niet meer thuis kan wonen, een reformatorische opvangmogelijkheid te realiseren. De synode onderstreepte het belang hiervan. Ds. B. J. van Boven (De Valk-Wekerom) wees op de verantwoordelijkheid van plaatselijke gemeenten hierin. „Laat daar eerst gekeken worden wat de mogelijkheden zijn, ook voor acute opvang.”

De afgevaardigden ontvingen de vanuit het deputaatschap nieuw uitgegeven brochure „Bijbels licht op de kinderswens”. Daarin vindt een bezinning plaats op het omgaan met reproductieve medische technieken.

DAG 4

Ds. A. Schreuder (Beekbergen), tweede voorzitter van de synode, opende de vierde vergaderdag donderdag. Hij sprak over Psalm 139. Hij legde de afgevaardigden een vraag voor: „Na zo’n vergaderdag van woensdag waarin over zaken en over personen gesproken is, kan de vraag je zo bezetten: Wie ben ik nu voor de Heere?”

David begint in Psalm 139 met een vaststelling: „Heere, Gij doorgrondt en kent mij. Dan werkt hij twee deugden uit: de alwetenschap en de alomtegenwoordigheid van de Heere. Dat is geheiligde kennis.”

David had geheiligde zelfkennis, zo zei de predikant verwijzend naar vers 23: „Daar maakt hij hetgeen hij in vers 1 beleed tot een gebed: „Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten.” David is bang voor zijn arglistige hart. En dan is Davids toetssteen: „Zie of er bij mij een schadelijke weg zij.””

David zegt: „Leid mij op de eeuwige weg”, dat is de bede die levenslang met de kerk meegaat, aldus ds. Schreuder. „David mag zich in de geest, door de Geest van Christus, vermaken in Christus.”

Kerkbouw

Het deputaatschap hulpverlening kerkbouw adviseert momenteel veel gemeenten nu de energiekosten erg hoog zijn.

Dat zei deputaat L. M. Harthoorn (Waarde) naar aanleiding van een vraag van ouderling J. M. van Koeveringe (Elspeet) donderdagmorgen tijdens de generale synode. „Begin september is een schrijven naar alle kerkenraden uitgegaan. We zien in toenemende mate adviesvragen rond dit onderwerp, met name van gemeenten met kleinere, gedateerde kerkgebouwen.” Het deputaatschap komt binnenkort met een nader advies, zo deelde Harthoorn tijdens de vergadering in Gouda mee.

Ds. A. Schreuder (Beekbergen) vroeg wat het betekent voor de bouw van kerkgebouwen dat de bouwkosten zo zijn gestegen. Harthoorn: „Dat brengt gemeenten wel tot bepaalde keuzes: wat kan er nog af, wat kan er soberder? En kan de gemeente het opbrengen? We kijken daarbij

kritisch mee in onze adviezen. Als het niet verantwoord is, geeft het deputaatschap dat ook aan, maar uiteindelijk is de keuze aan de kerkenraden zelf.” *(tekst gaat verder onder de foto)*

Emerituskas

Bij de behandeling van het rapport van het deputaatschap emerituskas vroegen enkele afgevaardigden aandacht voor de financiële positie van (jongere) predikantsweduwen nu de energiekosten en inflatiecijfers hoog zijn. Naast de zorgtaak van de lokale gemeenten is er ook een speciale regeling voor predikantsweduwen als zich bijzondere situaties voordoen, zei ds. W. Visscher (Amersfoort), voorzitter van het deputaatschap. De synode wees op de verantwoordelijkheid die de kerk heeft tegenover de emeritus predikanten en predikantsweduwen, ook in deze tijd van hoge kosten.

De commissie die de financiële stukken van de deputaatschappen deze maanden bekijkt, zal ook kijken of een eventuele aanpassing van de bijdragen van gemeenten aan de emerituskas nodig is.

Synodevoorzitter ds. P. Mulder (Leiderdorp) wees erop dat er bij zijn weten in geen verslagperiode zo veel emeritus predikanten zijn overleden. Het rapport meldt er negen, daarnaast overleden dit jaar nog drie emeritus predikanten.

Kerkelijk grootboek

Het deputaatschap kerkelijk grootboek leent geld uit aan gemeenten voor bestedingen aan kerken, kerkzalen of pastorieën. Het deputaatschap stelt voor om niet langer hypotheek te vestigen op registergoederen die behoren tot de kring van de Gereformeerde Gemeenten, zoals dat in het verleden wel gebeurd is. De synode stemde hiermee in.

Kerkelijke eenheid

De Gereformeerde Gemeenten (GG) bezinnen zich op het bewaren en bevorderen van de eenheid binnen het eigen kerkverband. Dat bleek donderdag tijdens de bespreking van het rapport van het deputaatschap kerkelijke eenheid op de vergadering van de generale synode in Gouda.

Toenemende interne verscheidenheid binnen de GG werd genoemd in het rapport, omdat dit punt naar voren wordt gebracht in de ontmoetingen met andere kerkverbanden, zo lichtte ds. G. Clements (Gouda) toe, lid van het deputaatschap.

Meerdere afgevaardigden onderstreepten zorgen op dit vlak over het onderlinge verstaan van elkaar. Ds. Clements weer erop dat „in een tijd met allerlei wind van leer het steeds meer blijkt hoezeer het nodig is dat ook ambtsdragers aanhouden in het lezen van de leer van onze vaders.”

Tweede synodevoorzitter ds. A. Schreuder (Beekbergen) wees op de taak van het curatorium van de Theologische School en van het CGO in toerusting rond deze leer. Daarnaast beklemtoonde hij het belang van onderling gesprek: „Laten we niet over de ander maar vooral mét de ander spreken.”

Ds. G. W. S. Mulder (Ridderkerk) wees erop dat de ruim 150 gereformeerde gemeenten hun eigenheid hebben. „Zij hebben hun eigen achtergrond, zijn op een eigen wijze ontstaan. Samen functioneren in één kerkverband betekent dat je oog moet hebben voor deze eigenheid en daar op broederlijke wijze mee omgaat, elkaar op sommige punten wat ruimte geeft. Anderzijds heeft

eenheid alles te maken met eensgezindheid. Dat betekent verbondenheid aan Schrift en belijdenis, aan de drieslag ellende, verlossing en dankbaarheid, aan de noodzaak van de wedergeboorte. Het betekent ook loyaliteit aan de kerk waarin wij een plaats ontvangen hebben.”

De synode deelde breed het gevoel dat dit thema aandacht behoeft. Als mogelijkheden voor het bevorderen van interne eenheid werden genoemd predikanten- en ambtsdragersconferenties, en publicaties in kerkelijk weekblad De Saambinder. De synode stelde een commissie in die zich zal bezinnen op de wijze waarop het onderlinge gesprek hierover kan plaatsvinden. Deze commissie formuleert een voorstel over het onderwerp voor de synodevergaderingen in februari.

In de achterliggende periode zijn met diverse kerken gesprekken gevoerd over het boek van ds. G. Hoogerland (Kruiningen), "Om vriend en broed'ren spreek ik nu", over verdeeldheid in de reformatorische gezindte. Die gesprekken waren goed, gaf ds. Clements aan. „Daarin werd de nood van de verscheurdheid van kerken in ons vaderland door allen ervaren. Anderzijds was het teleurstellend dat op onze oproep tot een gezamenlijke bidstond wegens deze nood door de meeste kerken niet is ingegaan.”

Ondanks goede contacten en samenwerking, concludeert het deputaatschap dat institutionele kerkelijke eenheid momenteel „welhaast onmogelijk lijkt.” Het gebed van Christus om eenheid is al verhoord, zo hield ouderling Z. Klaasse (Beekbergen) de vergadering voor in reactie op deze uitspraak. „Er is een eenheid die verder gaat dan institutionele eenheid; deze geestelijke eenheid wordt soms gevoeld. Dan komen we nu misschien niet allemaal onder één dak, maar dat komt nog. Daar waar twist en wrok verdwijnt en Luther en Calvijn voor eeuwig vrienden zijn.”

Het zicht op deze geestelijke eenheid moet echter het zoeken naar institutionele eenheid niet uitsluiten, reageerde ds. J. M. D. de Heer (Middelburg). „Dan verliezen we ook de historie uit het oog, waarin de Nederlandse kerk ongedeeld was. Ds. G. H. Kersten heeft de kerk met een hoofdletter en die met een kleine letter altijd dicht bij elkaar gehouden.”

Ds. G. W. S. Mulder wees op de samenwerking die in onder meer schoolbesturen en bestuurskamers van zorginstellingen interkerkelijk wordt vormgegeven. „Er zijn grote zorgen over de verdeeldheid. Toch wordt op deze plekken over kerkmuren heen iets betracht van het zoeken naar de gezindheid van eenheid.”

Gesprekken met afgevaardigden vanuit de Gereformeerde Gemeenten in Nederland (GGiN) verlopen „broederlijk”, aldus ds. Clements. Ouderling J. M. van Koevinge (Elspeet) bepleitte de mogelijkheid om attestaties van de GGiN te erkennen bij wederzijdse overkomsten. Dat is herhaaldelijk onderwerp van gesprek geweest, maar momenteel is daar geen ruimte voor.

In recente gesprekken met de Hersteld Hervormde Kerk (HHK) heeft het deputaatschap aangegeven „pijnlijk verrast” te zijn door recente uitspraken van dr. G. A. van den Brink over prediking in de gereformeerde gezindte.

Vanuit de HHK zijn vragen gesteld over het zogenoemde doen van ”belijdenis voor de kerkenraad” bij kerkelijke overgangen. Het deputaatschap wil hierover een toelichtende publicatie uitgeven.

Mediagebruik

De synode sprak donderdagmiddag uitvoerig over het gebruik van moderne media bij de toerusting van jongeren over onderwerpen uit de geloofsleer.

De commissie toerusting dacht sinds de vorige synode na over de vraag: hoe kun je onderwerpen uit de geloofsleer overdragen naar onze jongeren en moet je daar beeld en geluid bij gebruiken?, zo lichtte ds. A. Schreuder (Beekbergen) als voorzitter van de commissie toe. „Het persoonlijk contact met jongeren is nooit te vervangen door media. Tegelijk moeten we onze verantwoordelijkheid nemen, gelet op het mediagebruik van onze jongeren.”

„Als we niets doen, zitten jongeren op kanalen waar op een andere wijze geestelijk leiding wordt gegeven”, reageerde ds. A. Schot (Nunspeet). „Laat het vooral ondersteunend zijn”, zei ouderling A. J. van der Maas (Aagtekerke), die aandacht vroeg voor passende vormen.

Ds. M. H. Schot (Hendrik-Ido-Ambacht) wees op het spanningsveld tussen het gebruik van media en de aanzuigende werking die er van mediakanalen kan uitgaan in het algemeen. „Dat is een worsteling.”

Ds. Schreuder wees op de realiteit van het mediagebruik, en dat de commissie een voorzichtige, maar professionele lijn wil volgen. Vrees dat de video's de catechisatielessen zullen gaan vervangen, ziet hij niet direct.

Ds. B. J. van Boven (De Valk-Wekerom) sprak zijn zorg uit over het gebruik van de moderne media en vroeg aandacht voor gemeenten en kerkenraden die afstand willen houden. Ds. C. Hogchem (Wijk en Aalburg) pleitte ervoor als kerk niet voorop te lopen en samen afstand te bewaren. Enkele afgevaardigden gaven aan dezelfde zorgen te hebben.

Ds. J. M. D. de Heer (Middelburg-Centrum) legde uit dat korte en sobere video's met een principiële boodschap onderwijzend kunnen zijn voor jongeren, ook in reactie op actuele vragen die leven. „Als een jongere op internet zoekt naar het woordje wedergeboorte, kan hij zomaar bij een site met een remonstrantse boodschap terecht komen.”

Ds. P. J. de Raaf (Boskoop) wees op het vele werk dat de Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten al heeft gepubliceerd. Ds. S. Maljaars ('s-Gravenpolder) benoemde de „werkelijkheid van de ontleding bij de jongeren” en dat de jeugd „via de media bijvoorbeeld via video's van Daniël toch wat meekrijgen.”

Ds. Schreuder vatte de verlegenheid van de synode samen. Hij benadrukte dat „onze jongeren er niets aan kunnen doen dat zij in 2022 opgroeien. Wij hebben een verantwoordelijkheid naar hen toe.”

De synode besloot in februari verder te spreken over dit onderwerp; de commissie toerusting komt dan met een uitgewerkt voorstel.

Kerkelijke Dienstverlening

Het meldpunt Seksueel misbruik reformatorische kerken (meldpunt SMRK) heeft inmiddels een plaats gevonden in de Gereformeerde Gemeenten en andere aanverwante kerken, meldde deputaat J. W. Weijers (Capelle aan den IJssel-West) tijdens de synode. In 2021 waren er 26 meldingen, in 2022 al 37. „Het aantal blijft toenemen”, aldus Weijers. Meldingen die niet direct met seksueel misbruik binnen kerkelijke en/of pastorale gezagsrelaties te maken hebben, geleidt het meldpunt door naar andere instanties. Ouderling A. Hak (Alblasserdam) stelde voor dat er

ook aan de Theologische School voorlichting wordt gegeven over het werk van het meldpunt. Synodevoorzitter ds. P. Mulder (Leiderdorp) opperde om ook op de classes voorlichting te geven over het meldpunt.

Verschillende afgevaardigden spraken hun grote waardering uit voor het werk dat tijdens de coronapandemie gedaan is door de medewerkers van het kerkelijk bureau in Woerden. „Er is heel veel werk verzet”, zei ds. P. Mulder samenvattend.

In het Archief & Documentatiecentrum bij de Theologische School in Rotterdam is het hele werk- en studiearchief van ds. M. Golverdingen (1941-2019) ondergebracht, meldde deputaat Weijers. „Tegelijk missen we nog veel van bepaalde perioden uit de geschiedenis van onze gemeenten, zoals de beginperiode.” Weijers hoopt dat documenten daarover nog eens in het archief zullen worden ondergebracht.

Catechisatiemethode

De door de GG samengestelde catechisatiemethode –in samenwerking met de Gereformeerde Gemeenten in Nederland– wordt heel breed gebruikt in de gemeenten, meldde ds. A. Schot (Nunspeet) als voorzitter van de commissie catechese op een vraag vanuit de vergadering. Hij onderstreepte het belang van het onderwijs: „Catechese is na de prediking het belangrijkste wat in de gemeenten mag gebeuren.”

Op de vraag of er in de serie ook een uitgave kan komen voor de belijdeniscatechisaties zal de commissie zich bezinnen, maar er is al veel materiaal van verschillende predikanten beschikbaar rond het Kort Begrip en de uitleg van ds. G. H. Kersten.

Vervolg

De synode was woensdag en donderdag bijeen voor de derde en vierde vergaderdag. De generale synode vergadert in februari verder.

DAG 5

Studiesecretaris

Het is het voornemen een studiesecretaris aan te stellen voor bezinning op het Schriftgezag. Dat besloot de generale synode.

Daarnaast wordt de commissie die de synode had ingesteld om zich over dit thema te buigen in de komende jaren gecontinueerd. Het Schriftgezag als zodanig staat binnen de GG weliswaar niet ter discussie, maar ontwikkelingen binnen kerk en theologie gaan ook de eigen gemeenteleden niet voorbij, zo schrijft de commissie in het uitgebrachte rapport. „Met de eerbiediging van het Schriftgezag staat of valt het Bijbelse geloof en de gereformeerde belijdenis. Dat dit nu aan de orde is, tekent de ernst van de situatie waarin we ons als gemeenten bevinden. In deze context worden wij geroepen het Schriftgezag te onderwijzen.”

Tegelijk past bescheidenheid, zo lichtte commissievoorzitter ds. A. Schot (Nunspeet) toe. „Wij hebben niet de gedachte dat wij als kerkverband in staat zijn om dit tij in onze samenleving te keren. Maar we hebben wel een verantwoordelijkheid, in het bijzonder ook in de toerusting naar onze eigen gemeenten toe.”

Een studiesecretaris zou zich in de komende jaren voor zo'n tien uur per week bezig moeten houden met „inventariseren, bestuderen en het coördineren van wat op dit gebied zoal speelt”, aldus ds. Schot. Het gaat om iemand die „in staat is het vakgebied te overzien”, bij voorkeur een academisch geschoolde theoloog. De studiesecretaris zal arbeidsrechtelijk onder het Centrum voor Godsdienstonderwijs (CGO) vallen. Over de precieze invulling van de functie buigt de commissie zich nog.

Ds. W. Visscher (Amersfoort) stelde voor dat de studiesecretaris ook onderzoek doet naar de huidige opvattingen over Schriftgezag binnen de eigen gemeenten. „We zéggen dat we dat allemaal onderstrepen, maar in het catechisatielokaal hoor ik tegelijk andere geluiden. Bijvoorbeeld dat Paulus in [Romeinen 1](#) wel iets kan zeggen over homoseksualiteit, maar dat jongeren daar anders over denken.”

Ds. G. Clements (Gouda) vroeg of de bezinning zich ook kan richten op de „geestelijke kant van het gebruik van het Woord Gods. Uitdrukkingen als ”beven voor het Woord” of ”het Woord onderzoeken totdat de Morgenster opga” laten jonge mensen zien dat lezen van het Woord niet zomaar iets technisch is, maar een geestelijke zaak, die in de eerste plaats gaat over onze verhouding tot God.”

Eenheid binnen eigen kerkgenootschap

De Gereformeerde Gemeenten willen de eenheid binnen het kerkgenootschap versterken door meer het onderling gesprek aan te gaan over leer en leven naar Schrift en belijdenis en over de prediking die de GG altijd heeft gekenmerkt.

Dat kan tijdens ambtsdragersbijeenkomsten en kerkvisitaties en door binnen de classes meer het inhoudelijk gesprek met elkaar te voeren. De afgevaardigden namen woensdagmiddag een notitie aan van de commissie interne eenheid die in opdracht van de synode nadacht over de versterking van de eenheid.

Het kernpunt in het nadenken over die eenheid noemde ds. G. Clements (Gouda) dat ambtsdragers „samen verantwoordelijk zijn voor mensen op weg naar de eeuwigheid, naar de grote Godsontmoeting.”

Tegelijk is er nood in de gemeenten, zo zei de rector van de Theologische School in de toelichting op het notite. Hij wees op „weinig innig geestelijk leven”, „toenemende liggingsverschillen” en een andere levensstijl met minder aandacht voor „de soberheid vanuit het calvinisme die altijd is benadrukt onder ons.”

In het rapport staat een korte beschrijving van het „eigene van de Gereformeerde Gemeenten”, waarbij gewezen wordt op het „werk van God Drie-enig”, de „orde des heils” en de lijn die ds. A. Vergunst tijdens zijn leven uitzette over de prediking. Deze paragrafen van het rapport vond de synode zo belangrijk dat deze breed verspreid zullen worden naar alle classes, kerkenraden en predikanten en ook via een samenvatting in De Saambinder, wekelijkse uitgave van de GG.

Predikanten moeten tijdens bezoeken aan gemeenten (kerkvisitaties) „broederlijk en inhoudelijk bespreken hoe de kerkenraad ambtelijk leiding geeft aan het geestelijk leven in de gemeente”, zo vindt de synode. Ds. S. Maljaars ('s-Gravenpolder) ziet ook een grote rol weggelegd voor de consulent. „Die heeft een informerende en corrigerende taak, aldus de kerkorde. Misschien kan dat nog wel meer invloed hebben dan het gesprek tijdens kerkvisitaties.” Een gesprek tussen de predikanten binnen één classis werd ook een goede mogelijkheid genoemd voor een meer inhoudelijk gesprek met elkaar.

Breed klonk de oproep om elkaar op te zoeken en vast te houden. Synodevoorzitter ds. P. Mulder (Leiderdorp) wees daarbij op de houding van David: „Als Saul en Jonathan beiden omkomen, spreekt David over „die lieflijken”. Wat moet ik dan zeggen over mijn broeders? Als we die plek mogen innemen, dan heb ik zoveel schuld.”

Zorg klonk er van verschillende kanten over de toenemende liggingsverschillen binnen de GG en een afnemend kerkelijk besef. Ds. G.W.S. Mulder (Ridderkerk) riep –samen met anderen– op tot „loyaliteit” binnen de kerk. „Loyaliteit is een sleutelwoord. Waar hoor ik bij en wat mag dat mij kosten? Misschien mag dat begrip meer plaats krijgen in dit rapport. Het gaat over spreken met elkaar, maar ook aanspreken op.”

Ds. W. Visscher (Amersfoort) vroeg om duidelijke punten voor het gesprek met elkaar. „We moeten concretiseren wat grenzen en aandachtspunten zijn rond de bezinning over eenheid.”

Toerusting jongeren

De Gereformeerde Gemeenten gaan een reeks audiobestanden maken waarin jongeren uitleg krijgen over begrippen uit de geloofsleer en het christen-zijn op grond van de Bijbel en de belijdenisgeschriften.

De generale synode nam daarover woensdagmorgen een voorstel aan van de commissie toerusting. De bestanden worden gemaakt onder verantwoordelijkheid van ambtsdragers. Vanuit de Theologische School wordt daarbij deskundigheid ingebracht. De redactie zal gebruik maken van de praktische expertise die er al is binnen Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten.

Het werk van de commissie was een „zoektocht”, zo zei commissievoorzitter ds. A. Schreuder (Beekbergen) woensdagmorgen. „Aan de ene kant willen we recht doen aan de behoefte van onze jongeren. En we willen een tegengeluid laten horen tegenover wat er vanuit de media op onze jongeren afkomt rond thema’s uit de geloofsleer.”

Een hoofdredactie gaat de komende tijd aan de slag om de plannen concreet vorm te geven. De commissie pleitte er bij monde van ds. Schreuder voor niet alle mogelijkheden dicht te timmeren, omdat de ontwikkelingen rond sociale media heel snel gaan. De uitleg via geluidsbestanden van gesprekken zal op verzoek van de synode vergezeld gaan van toelichtingen in tekstvorm.

Verschillende afgevaardigden stelden voor ook video’s te gebruiken. Ouderling Z. Klaasse (Beekbergen): „Als de jeugd een bepaalde kant opgaat, hebben we de keuze om ze te laten gaan of er achteraan te gaan. Laten we er dan achteraangaan.”

Andere afgevaardigden pleitten voor terughoudendheid met beeld. Ds. A. T. Huijser (Sliedrecht) wees op de lijn die verschillende kerkenraden kozen om geen beelduitzendingen van kerkdiensten aan te bieden tijdens coronatijd. Ds. Schreuder pleitte ervoor die discussie los te zien van die over de vormen van toerusting van jongeren.

Ouderling M.J. de Vries (Krimpen aan den IJssel) onderstreepte het belang van persoonlijk contact met jongeren. „Dat is onmisbaar naast dit voorstel.”

Ouderling K. Karels (Veenendaal) wees op de houding van ds. G.H. Kersten die bij nieuwe ontwikkelingen altijd voor de voorzichtige lijn koos. Hij zei dat je erna nog moet kunnen bidden: „Leid ons niet in verzoeking.”

Ds. W. Visscher (Amersfoort) stelde dat niet de nieuwe ontwikkelingen het probleem vormen, „maar dat wij allemaal een smartphone hebben. Een enkeling uitgezonderd wellicht.” Ds. Schreuder wees aan het einde van de discussie erop dat de kerk moet doen wat zij kan doen, maar dat alleen de Heilige Geest jongeren kan vasthouden.

Mediatraining

Deze noties klonken woensdag in Gouda, waar de generale synode van de GG een notitie aannam van het deputaatschap kerk en overheid over het publieke optreden van de kerk en de omgang met de media daarbij. Aanleiding voor het gesprek over dit thema was de vele media-aandacht voor kerken die de coronacrisis met zich meebracht.

Uitgangspunt is dat de Gereformeerde Gemeenten kiezen voor een terughoudend beleid. Dat wil zeggen dat media niet bewust gezocht worden, maar dat de kerk wel present is als er om verantwoording wordt gevraagd, zo lichtte ds. F. Mulder (Rhenen), voorzitter van het deputaatschap, toe.

Ouderling H.T. Groenendijk (Capelle aan den IJssel-West) vroeg zich af hoe de oproep tot getuigen zich verhoudt tot een afwachtende mediahouding. „Je kunt je ook laten uitnodigen: een ontkerstende samenleving heeft het Woord nodig.”

De synode sprak met de notitie het belang uit van een „adequate mediatraining” voor ambtsdragers. Ouderling M.J.W. Hoek (Gouda) wees op het belang van het aanwijzen van één woordvoerder binnen een kerkenraad, waar anderen ook naar kunnen verwijzen in het geval van media-aandacht.

Ds. J.M.D. de Heer (Middelburg-Centrum) en ds. W. Visscher (Amersfoort) benadrukten dat het belangrijk is onderscheid te maken in het soort media-optreden waarvoor je als kerk wordt uitgenodigd. Ds. Visscher: „Laten we ons bezinnen op waar we wel en waar we niet aan meedoen; je kunt niet zomaar aanschuiven bij een praattafel.”

Het deputaatschap biedt kerkenraden, classes en particuliere synodi een handreiking aan, waarin ook criteria zijn opgenomen voor de beoordeling van een mediaverzoek. Daar hoort bijvoorbeeld de vraag bij of een respectvol en integer debat kan plaatsvinden en of er een eerlijke en reële gelegenheid is om het eigen geluid uit te dragen.

Financiën

Ds. A. Schreuder (Beekbergen) vroeg aandacht voor het blijvende belang van de collecte als wezenlijk en zichtbaar onderdeel van de eredienst.

De vergadering wisselde van gedachten over de vraag in hoeverre de generale synode verantwoordelijk is voor het financieel toezicht op verschillende bonden binnen het kerkverband. Voor een volgende synode wordt onderzocht op welke wijze dit toezicht het beste kan worden vormgegeven.

De emerituskas komt met een extra tegemoetkoming voor emeritus predikanten en predikantsweduwen vanwege de gestegen energiekosten.

Saambinder

Ds. G.W.S. Mulder uit Ridderkerk treedt op termijn toe tot de redactie van kerkelijk weekblad De Saambinder, zo werd tijdens de synodevergadering meegedeeld. Begin dit jaar nam ds. G.J. van

Aalst afscheid als hoofdredacteur van het blad, ds. B. Labeë volgde hem in die functie op. Ds. Van Aalst blijft voorlopig nog wel bij de redactie betrokken.

Preekbeurten

De afgevaardigden stemden in met een voorstel om de regeling van preekbeurten meer te stroomlijnen, waarbij in het bijzonder rekening is gehouden met de positie van studenten en emeritus predikanten. Deze lijn zal met kerkenraden, predikanten en studenten worden gedeeld met een „dringend moreel beroep” om zich hieraan te houden, aldus synodepreses ds. P. Mulder.

Uitval door ziekte

De vergadering nam een regeling aan voor situaties als een predikant voor langere tijd uitvalt door ziekte of een burnout. Het stuk bevat handreikingen aan kerkenraden voor verschillende situaties. Ouderling M.J. de Vries (Krimpen aan den IJssel) vroeg om handvatten voor een kerkenraad om tijdig signalen van een dreigende burnout te herkennen en hoe daar mee om te gaan richting een predikant.

Audiëntie

De synode had verzocht om een audiëntie bij de koning en koningin, om door te spreken over geestelijke zorgen die leven. Het koningshuis gaf de synode per brief te kennen niet op het verzoek in te kunnen gaan „wegens de vele soortgelijke verzoeken”. De GG blijven met het koninklijk huis en met de overheid in gesprek door middel van de contacten die er al liggen via het deputaatschap Kerk en Overheid.

Sluiting

Eerste scriba ds. J.M.D. de Heer besloot de openbare zittingen van de synode met gebed. Wel vergaderde de synode in de avond nog in comité –achter gesloten deuren– over appezaken. Als roepende kerk voor de synode van 2025 is de gg te Werkendam aangewezen.